

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Länsstyrelsen i Västerbottens län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västerbottens läns beslut den 21 februari 2023 (bilaga 1)
dnr 218-760-2023

SAKEN

Licensjakt efter lodjur

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar yrkandena om ett allmänt förbud mot fällfångst, om att förvaltningsrätten ska fastställa vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid samt att låta beslutsfrågan om fällor gå tillbaka till Naturvårdsverket.

Förvaltningsrätten avslår yrkandet om att förvaltningsrätten ska begära förhandsavgörande från EU-domstolen.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västerbottens län beslutade om licensjakt efter högst fyra (4) lodjur i länet, under perioden den 1 mars – 15 april 2023 eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten. Länsstyrelsen förordnade även att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

PARTERNAS INSTÄLLNING

██████████

██████████ överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att det ska upphävas. ██████████ yrkar även inhibition om saken inte är avgjord när jakten startar samt att all fällfångst, oavsett angivna fångstredskap, ska totalförbjudas vid jakten och att beslutsfrågan om fällor omgående ska gå tillbaka till Naturvårdsverket som bör ta förnyad diskussion med veterinär- och djurvälståndsexpertis utan jaktintresse. Den yrkar dessutom, om förvaltningsrätten inte avser att bifalla överklagandet, att förvaltningsrätten begär förhandsavgörande från EU-domstolen i fråga om en licensjakt på lodjur i Sverige strider mot art- och habitatdirektivet mot bakgrund av angivna syften, samt fastställer vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid.

██████████ framför i huvudsak följande. Lodjur är ett fredat vilt och får som huvudregel inte jagas enligt svensk lag. Lodjuret är också en strikt skyddad art enligt EU:s art- och habitatdirektiv. EU-domstolen har i flera rättsfall påpekat att art- och habitatdirektivets möjligheter till undantag för jakt på strikt skyddade arter ska tolkas mycket restriktivt. De nationella domstolarna ska även tolka EU-rätten fördragskonformt, dvs. beakta både försiktighetsprincipen och proportionalitetsprincipen i sin rättsutövning. De undantagsbestämmelser som finns i direktivets artikel 16.1.e ska således tolkas restriktivt och det är den myndighet som fattat beslutet som har bevisbördan för att de nödvändiga förut-

sättningarna föreligger för varje undantag.

Länsstyrelsen har dock tolkat undantagsbestämmelserna som en grund för att bedriva ”allmän” jakt i syfte att minska lodjurspopulationen. Sociala, ekonomiska eller kulturella hänsyn kan inte tillåtas väga lika tungt som bevarandebeståndet vid en prövning av undantag från det strikta skyddet för de arter som omfattas av direktivet. Länsstyrelsen har inte på ett klart, tydligt och underbyggt sätt redovisat vad som är syftet med jakten eller presenterat rigoröst vetenskapligt stöd för att licensjakt är en ändamålsenlig lösning. Länsstyrelsen ”målar upp” en konflikt mellan lodjur och människor som inte finns.

Lodjur är klassat som sårbart på senaste rödlistan som publicerades av Artdatabanken vid SLU i april 2020. Lodjuren i Skandinavien har extremt liten genetisk variation. Lodjurspopulationen har minskat sedan licensjakt infördes och illegal jakt är ett allvarligt hot mot arten. Det kan således starkt ifrågasättas om lodjurspopulationen har gynnsam bevarandestatus. Andra alternativa lösningar som t.ex. skrämselfångst, stängsling, samråd, information, bidrag och ersättningar samt närvaro av fältpersonal är mer lämpliga än jakt. Skydds jakt bör användas i nödfall på lodjur som har ett upprepat jaktbeteende på vissa tamdjur. Tamdjursangrepp från lodjur i länet är dock så gott som obefintliga. Länsstyrelsen har inte heller bjudit in organisationer som företräder miljö- och naturintresset eller allmänheter till samråd eller information om licensjakten.

Jakten riskerar att endast gynna ett fåtal personer inom jägarkåren som vill skjuta bort konkurrenter till det jaktbara viltet, hjortdjur m.m. Jakten på lodjur innebär även en störning under parningstid, vilket strider mot bestämmelserna i art- och habitatdirektivet. Lodjurens parningstid infaller i början av mars, vilket också är den tid då ungar fortfarande följer sin mamma. Alla lodjur får dessutom fällas oavsett djurets kön eller ålder. Därtill är hundträning lovligt i febru-

ari. Det är djupt oetiskt att utsätta lodjuren för drevjakt med hundar och störningar under denna känsliga tid. De bedömningar som tidigare gjorts om skador och stress för fångande lodjur bör även beaktas och all fällfångst bör avlysas med hänvisning till dels veterinärexpertis och protesterna från alla djurskyddsorganisationer och miljöorganisationer som klart motsatt sig denna typ av extremt plågsamma fångstmetoder under många år. Föreningen hänvisar bl.a. till övrig rättslig reglering, rättspraxis och forskningsrapporter.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ändrar inte beslutet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Inhibition

Förvaltningsrätten har i beslut den 28 februari 2023 avslagit yrkandet om inhibition.

Övriga yrkanden

██████████ har yrkat att förvaltningsrätten ska totalförbjuda all fällfångst, oavsett angivna fångstredskap, och fastställa vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid. Förvaltningsrätten kan inte pröva dessa yrkanden inom ramen för aktuellt mål. Vidare har föreningen yrkat att beslutsfrågan om fällor ska gå tillbaka till Naturvårdsverket. Det är inte heller något förvaltningsrätten kan pröva. Yrkandena ska därför avvisas.

██████████ har även yrkat att förvaltningsrätten ska begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. Förvaltningsrätten anser att målet kan avgöras utan

att förhandsavgörande från EU-domstolen. Yrkandena om detta ska därför avslås.

Frågan i målet

Frågan i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att besluta om licensjakt efter ovan nämnt antal lodjur i länet är uppfyllda. Detta innebär att förvaltningsrätten ska pröva syftet med den beslutade jakten, om det finns någon annan lämplig lösning, om jakten försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, om jakten är lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och om den sker under strängt kontrollerade förhållanden samt selektivt.

Rättslig reglering

Enligt 23 c § jaktförordningen (1987:905) får licensjakt efter bl.a. lo ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Bestämmelsen är en implementering av rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och svarar mot kraven i undantagsbestämmelsen i artikel 16.1 e i direktivet. Enligt bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet omfattas lodjur annars av det strikta skyddssystem som följer av direktivet.

I EU-domstolens avgörande C-342/05 Kommissionen mot Finland uttalas (punkt 25) att art- och habitatdirektivets undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att det föreligger nödvändiga förutsättningar för varje undantag. Medlemsstaterna ska

säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i direktivets artikel 16.1.

EU-domstolen har, i avgörandet C-674/17 Tapiola, uttalat att artikel 16.1 i princip kan utgöra grund för att bevilja ett undantag som tillåter dödande av individer som tillhör de arter som nämns i bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet (punkt 32). Detta förutsätter även att andra undantagsbestämmelser i 16.1 a – d inte är relevanta. För sådana undantag krävs bl.a. att de mål som eftersträvas med jakten redovisas klart och tydligt och underbyggs med rigorösa vetenskapliga uppgifter som visar att beslutad jakt är ägnad att uppnå målen, att det i tillräcklig mån har fastställts att målen inte kan uppnås genom en annan lämplig lösning, att det säkerställs att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, samt att jakten sker selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden (punkt 80). Det är som huvudregel nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet (punkt 59). Gällande gynnsam bevarandestatus och krav på begränsad omfattning bedömde domstolen jaktuttaget i vidare sammanhang, omfattande den totala tillåtna bytesmängden avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår (punkt 62-65 och 75).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) får det anses ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (HFD 2016 ref. 89).

Av proportionalitetsprincipen, vars tillämplighet på artskyddsområdet har slagits fast av EU-domstolen (C-76/08 Kommissionen mot Malta, punkt 57 och 64), följer att undantag från skyddssystemet ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget. HFD har även uttalat att det vid tillämpning av arti-

kel 16.1 i art- och habitatdirektivet måste tillses att det råder jämvikt mellan artskyddet och vissa andra intressen (artikel 2.3) såsom ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. Jämvikten mellan artskyddet och dessa intressen får inte förloras (HFD 2016 ref. 89).

Enligt HFD måste kravet på strängt kontrollerade förhållanden innebära att villkoren för jakt är tydliga främst vad gäller de individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Det ska finnas effektiva rutiner som förhindrar jakt i strid med villkoren. Kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten måste ställas högt. Gällande kravet på selektivitet måste detta innebära att jakten ska vara inriktad mot vissa individer eller grupper av individer som tillhör en viss art, eller undanta vissa individer eller vissa grupper av individer som tillhör arten. Urvalet måste ske med eftersträvat syfte att inte försämra den gynnsamma bevarandestatusen hos den aktuella populationen (HFD 2016 ref 89).

I förarbeten till den svenska jaktlagstiftningen (prop. 2008/09:210 s. 47 ff.) anges bl.a. följande. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor och öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. Jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder till oacceptabel påverkan på bytesdjur eller tamdjur, eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. Jakt som ett inslag i förvaltningen av de stora rovdjuren kan minska det hot som rovdjuren kan utgöra mot traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. En alltför stark rovdjurskoncentration kan i princip endast minskas genom jakt. Skydds-jakt på lodjur bör vara förbehållen skadegörande individer och den normala beskattnings- eller jaktformen bör vara en noga reglerad och kontrollerad licens-jakt i län som har stabila lodjursstammar.

Syftet med den beslutade jakten

Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning om att licensjakt efter lodjur är ett viktigt verktyg för att minska skador för rennäringsringen i länet orsakade av lodjur och därmed bidra till att nå riksdagens målsättning om maximalt tio procents förluster till rovdjur för rennäringsringen. Licensjakten bidrar även till att hålla lodjursstammen kring länets beslutade förvaltningsmål samtidigt som det ger gynnsamma psykosociala förutsättningar för renskötare, minskar de negativa och ökar de positiva socioekonomiska effekterna av rovdjursförekomst samt bidrar till att rovdjuren och rovdjursförvaltningen upplevs som legitim av befolkningen i länet och i landet.

Förvaltningsrätten bedömer att beslutad licensjakt i tillräcklig grad kan förväntas uppnå de angivna syftena. Licensjakten får därmed anses ändamålsenlig mot bakgrund av de syften som angetts för beslutet. Enligt förvaltningsrättens mening är de syften som länsstyrelsen anger även acceptabla sett mot bakgrund av förarbetena till den svenska jaktlagstiftningen. Det föreligger således, enligt förvaltningsrättens mening, möjlighet att medge undantag från det strikta skydd mot jakt som lodjuren annars åtnjuter.

Annan lämplig lösning

Förvaltningsrätten anser att länsstyrelsen i tillräcklig grad har redogjort för att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt för att uppnå licensjakten syfte att reglera stammen så att den ligger på en nivå så nära förvaltningsmålet som möjligt. Utöver licensjakt arbetar länsstyrelsen dock även i största möjliga utsträckning med andra åtgärder som bl.a. skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska konflikter mellan människa och lodjur.

Upprätthållande av gynnsam bevarandestatus

Förvaltningsrätten konstaterar att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för lodjur är 870 individer i Sverige. Enligt Viltskadecenters Inventering av lodjur 2022 dokumenterades 246,5 familjegrupper av lodjur i Sverige under inventeringssäsongen 2021/2022. Detta motsvarar en population på 1 441 djur. Det konstaterades 86,5/97/63 familjegrupper av lodjur i det norra/mellersta/södra rovdjursförvaltningsområdet under inventeringssäsongen 2021/2022. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för det norra/mellersta/södra rovdjursförvaltningsområdet är 58/62/27 föryngringar (familjegrupper) per år (NV- 01525-18).

Inventeringsresultatet från 2021/2022 visar att antalet familjegrupper i länet är 17,5, vilket motsvarar en population på ca 107 lodjur. Miniminivån för länet är 13 lodjursföryngringar, motsvarande cirka 80 lodjur, och förvaltningsmålet är 23 lodjursföryngringar, motsvarande cirka 140 lodjur, med ett förvaltningsintervall på 14-32 föryngringar per år, motsvarande cirka 86-197 lodjur. Enligt länsstyrelsen visar det preliminära inventeringsresultatet under innevarande inventeringssäsong 2022/2023 en ökning med fyra procent av lodjurspopulationen i länet i förhållande till tidigare år. Eftersom antalet individer i lodjurstammen beräknas utifrån antalet konstaterade föryngringar finns emellertid en viss osäkerhet i inventeringsresultatet. För att minska den osäkerheten utgår länsstyrelsen i stället från medelvärdet för de tre senaste inventeringssäsongerna för att beräkna populationsstorleken. Baserat på treårsmedel beräknas länets lodjurspopulation uppgå till 104-113 lodjur, med ett medelvärde på 113 individer. Länsstyrelsen bedömer därför att beslutet innebär att det finns en god marginal till länets miniminivå. Uttaget bedöms av länsstyrelsen varken påverka den regionala miniminivån eller det nationella referensvärdet.

Förvaltningsrätten anser inte att det framkommit skäl att ifrågasätta nämnda inventeringsuppgifter och utgår ifrån dem i bedömningen. Förvaltningsrät-

ten finner därmed att den totala licensjakten på lodjur i Sverige inte medför att gynnsam bevarandestatus riskerar att underskridas. Det har inte heller framkommit något som tyder på att det beslutade jaktuttaget inom förvaltningsområdet eller länet medför att gynnsam bevarandestatus riskerar att underskridas. Uppgifterna i målet visar att lodjurspopulationen såväl nationellt som regionalt överstiger de av Naturvårdsverkets beslutade referens- och miniminivåerna. Vidare konstaterar förvaltningsrätten att lodjursstammens naturliga utbredningsområde sannolikt inte kommer att minska inom en överskådlig framtid och att det finns en tillräckligt stor livsmiljö för att artens population ska bibehållas på lång sikt. Skäl saknas därför att ingripa mot beslutet för att skydda lodjurets bevarandestatus.

Lämplighet med hänsyn till stammens storlek och sammansättning

Förvaltningsrätten anser att det aktuella jaktuttaget i år får anses vara i begränsad omfattning i förhållande till resultatet av den senaste lodjursinventeringen i länet. Förvaltningsrätten finner heller inte att det framkommit någon särskild risk i nutid, kopplad till genetisk sårbarhet eller annat, som ger stöd för att licensjakten på annat sätt riskerar stammens sammansättning.

Den beslutade jakten uppfyller således kravet på att vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade förhållanden

Länsstyrelsen har begränsat antalet lodjur som får skjutas och beslutet innehåller tidsmässiga och geografiska avvägningar för att kunna styra jakten till de områden där problembilden kring lodjuren förväntas vara svårast. Beslutet innehåller också krav på bl.a. skyndsam rapportering av fällda eller påskjutna djur, kontinuerlig kontroll med avräkning av hur många lodjur som återstår av tilldelningen, och krav på besiktning av fällda djur och skottplats eller fallplats.

Förvaltningsrätten anser att kraven är tillräckligt tydliga och innefattar effektiva rutiner för att förhindra och kontrollera att jakten inte sker i strid med villkoren. Beslutet uppfyller därmed kravet på att jakten ska ske under strängt kontrollerade förhållanden.

Villkor för jakten

Förvaltningsrätten finner inte att de angivna villkoren kan anses strida mot gällande rätt. Beslut om licensjakt efter lodjur får gälla under aktuell period (3 § NFS 2010:15, senast ändrad genom NFS 2014:25). Jakthundar får användas vid tillåten jakt och vid jaktträning efter lodjur i hela landet den 1 feb -15 mars eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut (16 § jaktförordningen).

Slutsats

Förvaltningsrätten bedömer sammanfattningsvis att länsstyrelsen har visat att kraven för licensjakt är uppfyllda. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

Rådmannen [REDACTED]

I avgörandet har även nämndemännen I avgörandet har även nämndemännen

[REDACTED]

[REDACTED] har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

1 (33)

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ
H3:9

INKOM: 2023-02-27
MÅLNR: 335-23
AKTBIL: 3

Beslut om licensjakt efter lodjur i Västerbottens län 2023

Beslut

Länsstyrelsen Västerbotten beslutar om licensjakt efter högst fyra (4) lodjur i Västerbottens län.

Beslutet fattas med stöd av 5 b, 9 b, 18, 23 c, 23 d och 24 d §§ jaktförordningen (1987:905) och Naturvårdsverkets beslut om överlämnande av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur (dnr. NV-09859-22 av den 2 december 2022). I beslutet beaktas skyddsreglerna i artikel 12 i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv. I beslutet beaktas också det som sägs i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2022:4) om förvaltning av stora rovdjur.

Länsstyrelsen beslutar vidare att nedan angivna villkor ska gälla för beslutet. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott finns i 43 och 44 §§ samma lag.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av Bilaga 1.

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Beslutet hålls under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen Västerbotten, Storgatan 71 B, Umeå och på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/vasterbotten.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Villkor

1. När får jakten bedrivas?

Jakten får bedrivas från och med den 1 mars 2023 till och med den 15 april 2023 eller den tidigare tidpunkt då jakten i området avlyses.

Länsstyrelsen påminner om att lodjur enligt 9 § jaktförordningen får jagas bara under tiden från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

2. Var och hur många djur får fällas?

Jakten får bedrivas i två jaktområden i Västerbottens län. Västra området utgörs av en del av Vilhelmina kommun samt kommunerna Dorotea och Åsele enligt karta i bilaga 2. I Östra området ingår delar av kommunerna Vindeln, Vännäs och Umeå enligt karta i bilaga 2.

Jakten omfattar högst 4 lodjur, varav högst 2 djur får fällas i Västra området och högst 2 djur i Östra området enligt den geografiska indelningen ovan.

3. Vilka djur får fällas?

Lodjur får fällas oavsett djurens kön och ålder. Ungdjur bör dock av jaktetiska skäl i möjligaste mån fällas före föräldradjur.

4. Jaktmedel m.m.

Hundar

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur får högst två hundar som ställer eller förföljer en och samma lo användas samtidigt. Hundar får inte bytas under jakt på en och samma lo och under en och samma dag.

Fångstredskap

Länsstyrelsen beslutar att typgodkända lodjursfällor för levandefångst får användas under licensjakten. För jakt med fångstredskap gäller följande villkor:

Fällor ska anmälas till Länsstyrelsen av den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla. Anmälan ska göras skriftligt med vanlig post (Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå) eller e-post (vasterbotten@lansstyrelsen.se). En sådan anmälan ska ske innan licensjakten börjar och den ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 28 februari 2023. Anmälan ska innehålla namn, adress och telefonnummer av den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla, vilken fälltyp det rör

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

sig om, i vilken kommun fällan ska placeras samt en exakt platsangivelse i form av koordinater, med uppgift om använt koordinatsystem. Företrädesvis används något av koordinatsystemen RT90 eller Sweref 99.

Fällor som används ska, vare sig de är gillrade eller inte, märkas med användarens namn, adress och telefonnummer. Denna märkning ska vara väderbeständig. Fällorna ska vittjas minst två gånger per dygn (morgon och kväll). Länsstyrelsen rekommenderar även att fällan förses med en larmanordning som meddelar när fångst har skett så att vittjning kan ske snabbare. Länsstyrelsens fältpersonal kan komma att genomföra tillsyn vid fällplatserna.

Länsstyrelsen påminner om att lockmedel/doftämnen endast får användas om de är syntetiska, om de är tillverkade av växtextrakt eller om de är framställda i Sverige av material från vilda svenska djur. Delar från vilt från samma eller angränsande kommun får användas. Rester från tamdjur får inte användas och till tamdjur räknas även renar.

Inga motordrivna fordon

Länsstyrelsen tar inte något beslut om undantag från bestämmelserna i 31 § jaktlagen när det gäller användning av motordrivna forskaffningsmedel. Detta innebär att jakt inte får ske från motordrivna forskaffningsmedel. Sådana forskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Bestämmelser om användning av motordrivna forskaffningsmedel som finns i andra regelverk påverkas inte av detta licensjaksbeslut.

5. Vilka får utföra jakten?

Person som har jakträtt i områden som omfattas av detta beslut har rätt att delta i jakt efter lodjur på det jaktområde där han/hon har jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattar jakt efter lodjur.

Den som tänker bedriva licensjakt efter lodjur ska enligt 49 § jaktförordningen registrera sig i Naturvårdsverkets Jägarregister. Det tidigare undantaget att bara jaktledaren behöver vara registrerad för lodjursjakt gäller inte längre.

Det finns tre olika sätt att registrera sig:

- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen
- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00
- Logga in i Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/Auth> (med Bank ID)

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

6. Lodjursjägarens ansvar

Var och en som jagar lodjur ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där lodjursjakt bedrivs. Denna information finns att tillgå via Länsstyrelsens telefonsvarare som nås på telefonnummer 010-225 41 15. Den som fäller ett lodjur sedan jakten avslysts kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen om man av oaktsamhet inte hållit sig informerad.

7. Jaktledarens ansvar

Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare utsetts på förhand vid varje jakttillfälle. Vid ensamjakt är den ensamme jägaren jaktledare.

Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.

Jaktledaren ansvarar för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten följs.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle och minst en gång i timmen under pågående jakt hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs.

Vid jakt med fångstredskap ska jaktledaren kontrollera att lo återstår av tilldelningen innan fångad lo avlivas.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordningen.

8. Anmälan av fälld eller påskjuten lo

Fälld lo ska anmälas av skytten till Länsstyrelsen *snarast och senast inom en timme* från den tidpunkt då djuret fällts och innan djuret flyttas från fallplatsen. Anmälan av påskjuten lo ska göras av skytten till Länsstyrelsen *snarast*. Påskjutning definieras i detta beslut enligt följande: *skott har avlossats mot lodjur med avsikt att fälla detta och det kan inte uteslutas att skottet har träffat lodjuret, men lodjuret har inte fällts*.

Anmälan ska ske till telefon 010-225 41 15. Vid anmälan ska följande anges:

1. Namn, adress och telefonnummer till skytten;

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

2. Namn, adress och telefonnummer till ansvarig jaktledare;
3. När lodjuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag);
4. Var lodjuret fällts (jaktområde enligt detta beslut samt koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000);
5. Djurets kön och ålder, om det är möjligt att fastställa;
6. Vilket jaktsätt som användes.

I samband med anmälan om fällt djur informerar Länsstyrelsen om hur det ska förfaras med det fällda djuret. Länsstyrelsens besiktningsman kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

9. Platsundersökning och eftersök av påskjuten lo

Den som påskjutit lo ansvarar tillsammans med jaktledaren för att platsundersökning genomförs för att undersöka om lon är skadad eller inte. De ska säkerställa att spår på skott- och fallplats inte förstörs.

Den som påskjutit lo ansvarar tillsammans med jaktledaren för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att lon är oskadad. Eftersök ska genomföras tills dess:

1. djuret påträffats dött,
2. djuret påträffats skadat och avlivats,
3. vid jakt med kulvapen, kulans anslagsplats eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så belägen att den utesluter att djuret skadats, eller
4. djuret inte kan anträffas.

Hundar som används vid eftersök av påskjutna lodjur bör i lämpligaste mån vara särskilt tränade i att spåra lodjur.

Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för Länsstyrelsens besiktningsman. Jaktledaren ska till Länsstyrelsens besiktningsman redovisa hur platsundersökning eller eftersök genomförts samt tillsammans med besiktningsmannen dokumentera dessa åtgärder på blanketten som besiktningsmannen tillhandhåller¹.

10. Besiktning av fälld lo

Länsstyrelsens besiktningsmän besiktar samtliga fällda lodjur. Besiktningsmannen fyller tillsammans med skytten i de relevanta blanketterna för registrering och besiktning av fällda lodjur.

---

¹ Blanketter kan laddas ner från SVA:s webbplats:
[Blanketter för registrering och besiktning av döda rovdjur - SVA](#)

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningsman.

Besiktningsmannen tar ett hudprov (referensprov, ca 1 x 4 cm) och märker loskinnet med ett mikrochip vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Märkningen fungerar som ett bevis på att djuret fällts lagligt och all relevant information fylls i på blanketterna för registrering och besiktning av fällda lodjur.

Flådd kropp inklusive huvudet sänds till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) genom besiktningsmannens försorg. Flådd kropp ska om möjligt inte frysas och inre organ får inte tas ur. Del av skinn som är eller kan misstänkas vara angripet av skabb ska också skickas in.

Om besiktningsmannen så begär ska skottplats/fallplats omgående uppvisas. Om skytten trots besiktningsmannens begäran inte uppvisar skottplats/fallplats eller om denna inte kan återfinnas eller om skytten vägrar att visa djurkroppen eller att lämna ifrån sig alla proverna, tillfaller hela lodjuret staten. Lodjur alternativt delar av lodjur som inte märks enligt gällande bestämmelser tillfaller staten.

Ytterligare upplysningar

Aktuell information om återstående tilldelning

Länsstyrelsen tillhandahåller en telefonsvarare med aktuell information om hur många lodjur som fällts och vad som återstår av tilldelningen. Denna telefonsvarare nås via telefonnummer 010-225 41 15. Informationen uppdateras minst en gång per dygn.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet djur fällts eller påskjutits och avräknats inom länet eller del av länet eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen som nås via telefonnummer 010-225 41 15.

Avräkning

Länsstyrelsen beslutar huruvida ett påskjutet lodjur ska avräknas från kvoten eller inte. Påskjuten lo avräknas såvida det inte har påvisats genom Länsstyrelsens fältkontroll att djuret är oskadat.

Djur som påskjutits i ett jaktområde och faller i ett annat jaktområde avräknas i det jaktområde där djuret påskjutits.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Fälls lodjur med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt är tillåten efter lo, så avräknas dessa djur inte licenstilldelningen.

Platsbesiktning

För att säkerställa att undersökning av skott- och fallplats kan göras på ett betryggande sätt och för att undvika misstankar om olovlig användning av motorfordon bör skoter inte köras inom 300 m från det fällda djuret innan besiktningen är genomförd.

Jakträttshavarens rätt till delar av lodjuret

Under förutsättning att ovan nämnda uppgifter har rapporterats, att samtliga prover har insamlats samt att jakten i övrigt har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut, tillfaller skinnets av det fällda lodjuret jakträttshavaren. Jakträttshavaren får överlåta en fälld lo till annan person.

SVA genomför åldersbestämning av djuret, genom analys av en hörntand, varefter jakträttshavaren, alternativt den som jakträttshavaren har överlåtit kraniet till, kan få kraniet tillbaka mot en avgift. Önskar skytten att få tillbaka kraniet ska det anges särskilt på blanketten *L2 Besiktning och provtagning av fällt lodjur*. Vid återsändandet informerar SVA om hur och av vem kraniet ska märkas med mikrochip.

För återsändande till land utanför EU gäller särskilda regler. Lodjursskyttar som bor utanför EU-land ska själva söka CITES-exporttillstånd samt importtillstånd från hemlandet, och informationen ska vara SVA tillhanda senast ett år efter jaktens avslut. Därefter tillfaller kraniet svenska staten.

Försäljning av skinn, kranium m.m.

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning av lodjursskinn eller andra delar av lodjur samt kommersiell förevisning av lodjur är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För lodjur skjutna i enlighet med detta beslut kan Jordbruksverket meddela undantag från förbudet genom ett CITES-intyg.

CITES-intyget gäller för handel inom EU. För export av lodjur eller produkter av lodjur till länder utanför EU krävs ett särskilt exporttillstånd från Jordbruksverket. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Hantering av personuppgifter

När fallor för lodjursjakt anmäls, när fällda eller påskjutna lodjur rapporteras in och när fällda djur besiktigas samlar Länsstyrelsen in personuppgifter. Information om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Annan tillämplig lagstiftning

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna i 27 § jaktlagen avseende grundreglerna för jaktens bedrivande och om vad som sägs i 31 § samma lag om användning av motordrivna fortskaffningsmedel. Länsstyrelsen hänvisar också till de inskränkningar som görs i 9 § jaktförordningen gällande jakttiden och till vad som sägs i bilaga 5 samma förordning om förbjudna medel och metoder för fångst och dödande. I 11 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt finns regler avseende godkända kulgevär. I 16 § samma föreskrifter framgår vilken ammunition som är godkänd vid jakt efter lo.

Länsstyrelsen påminner om att skjutvapen enligt 22 § jaktförordningen inte får medföras vid färd med motordrivet fordon i terräng.

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2018:3) om användande av fångstredskap.

Vid användning av automatiska kameror, t.ex. i samband med fällfångst av lodjur, behöver tillämpliga bestämmelser i dataskyddsförordningen (GDPR, The General Data Protection Regulation) kring insamling (här genom fotografering) och hantering av personuppgifter beaktas.

Länsstyrelsen påminner också om att drönare anses vara motordrivna anordningar och att de därför enligt 31 § jaktlagen inte får användas vid licensjakt efter lodjur.

Rekommendationer

Länsstyrelsen rekommenderar att jaktledaren, innan jakt inleds i ett område där renskötsel bedrivs, kontaktar den berörda samebyn.

För att undvika skadeskjutningar av lo rekommenderar Länsstyrelsen att jägare som avser att delta i lodjursjakt övningskjuter på lodjursfigur.

Länsstyrelsens motiv för beslutet

Skäl för licensjakt

Enligt svensk jaktlagstiftning ska eventuella problem och skador som förorsakas av jaktbart vilt i första hand regleras genom jakt. I propositionen

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210) skriver regeringen att jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder till oacceptabla förhållanden mellan människa och rovdjur. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att minska rovdjurs påverkan på bytesdjur, att bibehålla deras skygghet för människor, att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen och att öka acceptansen för rovdjur.

Regeringen skriver vidare att den normala jakt- och beskattningsformen för lodjursstammen bör vara en noga reglerad licensjakt i de län som har stabila lodjursstammar. Lodjursförvaltning ska bedrivas på ett adaptivt sätt med bl.a. årlig utvärdering. Detta innebär bland annat att lostammen bör förvaltas genom licensjakt och inte skydds jakt även i län med renskötsel.

I propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) bedömer regeringen att samtliga rovdjursarter i Sverige har uppnått gynnsam bevarandestatus och menar att Naturvårdsverkets möjlighet till delegering av rätten att besluta om licensjakt till länsstyrelserna bör utökas. Regeringen menar att det är viktigt att det i län där miniminivån för en rovdjursart överskrids ges utrymme för en adaptiv ekosystembaserad förvaltning av denna art, så att hänsyn kan tas till bl.a. vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer.

I den nationella förvaltningsplanen för lodjur bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv lodjursförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och lodjur. När inventeringar visar att stammen ligger över det nationella referensvärdet kan licensjakt utgöra en av flera åtgärder i förvaltningen för att minska risken för socioekonomiska konsekvenser.

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå². Riktlinjerna antogs av kommissionen 2008 och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bland annat följande:

From a conservation point of view there is no principle reason why large carnivore populations cannot tolerate some levels of lethal control or be managed under the same type of harvest system as wild ungulates or game birds, provided that the harvest is well managed. Proper management in

---

² Linnell m.fl. 2008. Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2).

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

this case requires effective monitoring of the population size, the setting of appropriate quotas and hunting seasons, and careful enforcement of these regulations.

Högsta förvaltningsdomstolen³ har funnit att det är möjligt att tillåta jakt med stöd av undantagsreglerna i artikel 16.1 e i Art- och habitatdirektivet. Baserat på detta har Förvaltningsrätten i Luleå⁴ funnit att det är möjligt att besluta om licensjakt även på lodjur om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. I ovan nämnda beslut har Högsta förvaltningsdomstolen anfört att det vid bl.a. jaktbeslut måste tas hänsyn, förutom till artskyddet, även till andra intressen. Enligt artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet är sådana intressen ekonomiska, sociala och kulturella behov samt regionala och sociala särdrag.

Juridiska förutsättningar för licensjakt efter lodjur

Art- och habitatdirektivet förbjuder avsiktligt dödande av bland annat lodjur. De möjligheter till undantag från förbudet som direktivet medger genomförs med motsvarande bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). I 23 c § jaktförordningen regleras förutsättningarna för licensjakt efter stora rovdjur. Om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde får beslut om jakt meddelas. Jakten måste också vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning och ske selektivt och under strängt kontrollerade former.

Bestämmelsen motsvarar Art- och habitatdirektivets artikel 16.1.e. Artikeln stadgar att om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om undantag från fredning meddelas. Ytterligare förutsättningar är att undantaget tillåts under strängt kontrollerade förhållanden, selektivt och i begränsad omfattning. Undantaget får enbart röra vissa exemplar av arten i en begränsad mängd, som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Enligt 23 d § jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter lodjur. Enligt 24 a § i samma förordning får Naturvårdsverket delegera rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till länsstyrelser. Förutsättning för en sådan delegering är att antalet föryngringar i

---

³ Dom i mål 2406-2408-16 och 2628-2630-16, meddelad den 30 december 2016

⁴ Dom i mål 2703-16, meddelad den 9 februari 2017

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

rovdjursförvaltningsområdet överstiger den fastställda miniminivån för området.

Enligt Kammarrätten i Stockholm⁵ är det nödvändigt att det i beslut om undantag från bestämmelserna i artikel 16.1 i Art- och habitatdirektivet anges ett syfte när insamling av djur ska ske, i det här fallet genom licensjakt. Syftet ska vara acceptabelt och undantaget ska vara ändamålsenligt och proportionerligt.

I ett förhandsavgörande rörande vargjakten i Finland⁶ har EU-domstolen besvarat vissa frågor rörande tolkningen av art- och habitatdirektivet. Bland annat fann domstolen att det är möjligt att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga IV till nämnda direktiv i en begränsad mängd, om den beslutande myndigheten med rigorösa vetenskapliga uppgifter visar att syftet med jakten kan uppnås med sådan jakt.

Förvaltningens vetenskapliga bakgrund

I den nationella strategin för svensk viltförvaltning⁷ konstaterar Naturvårdsverket att förvaltningen ska vara adaptiv, ha en helhetssyn och bygga på bästa möjliga kunskap. Bevarande och förvaltning av de stora rovdjuren i Sverige baseras på en omfattande kunskapsbas, som under lång tid har byggts upp av en lång rad naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga forskningsprojekt. De stora rovdjuren har fått mycket uppmärksamhet och en strukturerad insamling av kunskap kring dessa arter har påbörjats redan under 1960-talet.⁸

I Skandinavien bedrivs forskning kring lodjur i både Sverige och Norge. Svenska loforskningsprojektet startade 1993–1994 och är baserat vid Grimsö forskningsstation som tillhör Sveriges lantbruksuniversitet. Loprojektet samverkar intensivt med Norsk institut for naturforskning (NINA) och detta samarbete är sedan 2005 formaliserat inom paraplyorganisationen Scandlynx⁹. Svenska och norska lodjursforskare samverkar även med järvforskningen.

Länsstyrelsen tar löpande del av nya forskningsresultat och inkorporerar dessa i rovdjursförvaltningen. Länsstyrelsen samverkar även aktivt med

---

⁵ Dom i mål nr 3273-13, meddelad den 14 november 2014

⁶ Dom i mål C-674/17, meddelad den 10 oktober 2019

⁷ Naturvårdsverket 2022. Strategi för svensk viltförvaltning 2022-2029.

⁸ T.ex. Haglund, B. 1964. Björn och lo. - P.A. Norstedt och söners förlag.

⁹ Webbplats: <https://scandlynx.nina.no/>

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Umeå universitet och SLU i Umeå i flera frågor rörande viltförvaltningen. Loforskningen levererar årligen en rapport där lodjurspopulationens dynamik undersöks och modelleras och där licensjaktens effekter på lodjursstammen prognosticeras¹⁰. De vetenskapliga arbeten och resultat som Länsstyrelsen använder för att underbygga beslutet om licensjakt efter lodjur framgår av texten.

Licensjaktens syften

Förvaltning av rovdjur är en mångfacetterad verksamhet. I renskötselområdet upptas en stor del av verksamheten av arbetet med rennäringens problem med rovdjur. Det finns en rad olika åtgärder som kan tillämpas för att minska rovdjursproblemet inom rennäringen. Beroende på problembild samt de tidsmässiga och rumsliga förutsättningarna är olika åtgärder lämpliga för detta i olika sammanhang. På en småskalig nivå är skydds jakt och ibland andra åtgärder än jakt möjliga att tillämpa. På en storskalig nivå är det licensjakten som är den lämpligaste åtgärden. Licensjakt, det vill säga en populationsreglerande jakt i syfte att anpassa stammens täthet, storlek och tillväxt, är en viktig och grundläggande komponent i förvaltningen av lodjur och björn i Västerbotten.

Övergripande syften med licensjakt efter lodjur är att bidra till att nå riksdagens målsättning om maximalt 10 procents förluster inom rennäringen på grund av rovdjurspredation; att bidra till gynnsamma psykosociala förutsättningar för rensköterna¹¹; att minska de negativa och öka de positiva socioekonomiska effekterna av rovdjursförekomst¹²; samt att bidra till att rovdjuren och rovdjursförvaltningen upplevs som legitima av befolkningen i länet och i landet¹³.

---

¹⁰ André, H. 2022. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2024 vid olika beskattningsnivåer under 2023. – Rapport från SLU Viltskadecenter 2022–5; André, H. m.fl. 2020. Harvest models of small populations of a large carnivore using Bayesian forecasting. - Ecological Applications 00(00):e02063. 10.1002/eap.2063.

¹¹ Jfr. tex. Sjölander m.fl. 2009. Samernas hälsosituation i Sverige – en kunskapsöversikt. – Rapport från Södra Lapplands Forskningsenhet; Edin-Liljegren m.fl. 2013. Riskanalys - Av påverkan på renskötseln. I samband med regeringsuppdrag M2012/2959/Nm, uppdrag om bevarande av genetiskt viktig varg. – Rapport 6609, Naturvårdsverket.

¹² Jfr. tex. Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. - Skrivelse inom regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15; Hasselström m.fl. 2013. Samhällsekonomisk analys kopplad till förekomsten av björn, järv, lodjur och varg i Sverige. – Bilaga 4 till SOU 2013:16, Åtgärder för samexistens mellan varg och människa.

¹³ Jfr. Dressel m.fl. 2021. En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning. - Rapport 2021:8, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö; Matti m.fl. 2014. Institutioner

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Mer specifika syften med licensjakten är att följa det beslut om målsättningar för lodjursstammen som Viltförvaltningsdelegationen i Västerbotten har tagit (dnr. 511-1373-2021): det ska årligen finnas 23 föryngringar av lodjur i länet, men stammen får fluktuera mellan 14 och 32 föryngringar per år. Licensjakten syftar också till att nå länets målsättningar för problembildens omfattning inom rennäringen, att frigöra utrymme för förekomst av järv (som är en prioriterad art för rovdjursförvaltningen i Västerbotten), samt att bidra till att lodjuren betraktas som resurs snarare än skadedjur av länets befolkning. Licensjakten bidrar även till att uppfylla specifika målsättningar för rovdjurens socioekonomiska påverkan i Västerbotten (fler djur fälls vid licensjakt än vid skydds jakt), i enlighet med Viltförvaltningsdelegationens beslut (dnr. 511-7163-2018).

Begränsningen av skadorna inom rennäringen ska ske på ett sätt som har så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Ett led i denna strävan är Länsstyrelsens fastställande av förvaltningsmål och förvaltningsintervall för lodjursstammen. Förvaltningsmålet har formulerats på så sätt att det definierar det lägsta antalet lodjur som är möjligt i länet utan att miniminivån för arten riskerar att underskridas, givet den observerade naturliga variationen i stammens storlek. Licensjakt kan användas för att reglera lodjurens antal, utbredning, täthet och tillväxt som ett långsiktigt förebyggande verktyg för att nå de uppsatta förvaltningsmålen.

Att rovdjuren förorsakar allvarlig skada inom rennäringen har visats i olika sammanhang¹⁴. Inom ramen av ett regeringsuppdrag har Sametinget och Naturvårdsverket sammanställt förlustsiffror och bedömt olika rovdjursarters påverkan på rennäringen¹⁵. Kunskapen om rovdjursskador inom rennäringen har legat till grund för regeringens förslag om en toleransnivå på 10 procent som även beslutats av riksdagen.

---

för en legitim rovdjursförvaltning. En studie av lärande och legitimitet i tre viltförvaltningsdelegationer 2011–2013. - Rapport till Naturvårdsverket.

¹⁴ T.ex. Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

¹⁵ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Licensjakten är ändamålsenlig

Enligt Kammarrätten i Stockholm¹⁶ är det nödvändigt att det finns ett syfte angivet i ett beslut om undantag från fredningsbestämmelserna. Undantaget behöver också vara ändamålsenligt och proportionerligt.

Ett övergripande syfte med jakten är att minska lodjurens socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen. Denna påverkan består av två delar – den skada som lodjuren gör genom att äta renar och den oro som lodjuren sprider bland renskötarna genom sin närvaro och den risk för angrepp på renar som detta medför¹⁷. Båda dessa delar kan åtgärdas genom att man hindrar lodjuren från att komma åt renarna. Under kort tid och i små områden kan detta göras med förebyggande åtgärder som t.ex. stängsling, bevakning, utfodring eller flytt av renhjordar med mera. Sådana insatser är dock inte möjliga att genomföra på en skala som omfattar ett helt län eller en hel lodjurspopulation och på lång sikt, eftersom åtgärderna på denna skala är alltför resurskrävande, skulle påverka den traditionella renskötseln negativt och skulle riskera att ha en negativ miljöpåverkan. Dessutom behöver lodjuren som finns i norra Sverige renar som föda, för att kunna bibehålla en livskraftig population.

Man kan även hindra lodjuren från att komma åt renar genom att avlägsna lodjuren. Detta kan göras genom att flytta lodjuren eller genom att avliva dem. Att flytta vilda rovdjur är en åtgärd som är tveksam ur djuretiskt perspektiv eftersom fångst, hantering, transport och utsättning påverkar djuren kraftigt och ökar deras mortalitet¹⁸. Dessutom är det svårt att hitta områden där befolkningen accepterar utsättning av rovdjur och speciellt av sådana individer som tidigare har betraktats som problematiska.

Att avliva lodjur kan göras främst genom skyddsjakt eller licensjakt. Jaktförordningens 28 § är svår att använda inom rennäringen, eftersom angrepp av rovdjur på renar sällan observeras av personer som är beväpnade. Skyddsjakt är administrativt omfattande, den är vanligtvis händelsestyrd (dvs. inte planerad i förväg), den är oftast kostsam, den kan vara kontroversiell, och den har en effekt mest på kort sikt och inom ett begränsat område. Dessutom exkluderar skyddsjakten oftast den icke renskötande lokalbefolkningen och minskar dess möjligheter att nyttja

---

¹⁶ Dom i mål nr. 3273-13, meddelad den 14 november 2014.

¹⁷ Jämför redogörelsen för vargens påverkan på rennäringen: Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargppopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. - Skrivelse regeringsuppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.

¹⁸ Jämför erfarenheterna från flytt av varg i Sverige och från flytt av problembjörnar i USA.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

lodjuren som en förutsägbar resurs, även om djuren som fålls vid skydds jakt i många fall omhändertas av jakträttshavaren.

Licensjakt däremot är en väl grundad och planerad förvaltningsinsats och inkluderande företeelse där rennäring och lokalbefolkning kan samverka till ömsesidig nytta, där lodjuren kan vara en uppskattad resurs istället för skadedjur, och där den socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen minskar samtidigt som jakten kan generera inkomster för befolkningen i länet. Därmed förväntas acceptansen för lodjuren men också för rovdjursförvaltningen att öka.

Allvarlig skada

Länsstyrelsen påbörjade redan 2009 ett arbete där rovdjursproblematiken i varje enskilt sameby diskuteras och kartläggs i detalj. Arbetet sker i form av en strukturerad samrådsprocess och bygger på att Länsstyrelsen och samebyarna i samråd och utifrån ett adaptivt förhållningssätt fastställer hur man lokalt kan upprätthålla en hållbar renskötsel och bidra till en gynnsam bevarandestatus för rovdjuren. Tillvägagångssättet har senare formaliserats och utvidgats av regeringen¹⁹, Sametinget och Naturvårdsverket²⁰. På grund av detta arbete har Länsstyrelsen idag bra kvalitativa kunskaper om rovdjursskador i samebyarna, men kvantifieringen av skadebilden har av olika anledningar hittills varit svår.

På nationell nivå har lodjurens predation på ren uppskattats totalt till mellan 10 000 och 50 000 dödade renar per år²¹. Enligt teoretiska beräkningar minskar varje familjegrupp av lodjur det möjliga slaktuttaget ur renhjorden med nästan 100 renar per år²².

Enligt Sametingets och Naturvårdsverkets sammanställningar ligger många samebyar på förlustsiffror långt över 10 procent, men skillnaderna mellan samebyarna kan vara stora. Att ta fram konkreta siffror för varje sameby har visat sig vara ganska komplicerat, i och med att väder och vind styr hur bra samlingen av renar fungerar och därmed hur tillförlitliga inräknade siffror är. Det finns idag ingen enkel metod för att mäta predationstakten på små

---

¹⁹ Regeringsuppdrag Jo2010/2752 till Sametinget av den 16 september 2010.

²⁰ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket

²¹ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

²² Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

renkalvar mellan födseln och kalvmärkningen och det har visat sig vara svårt att införa metoder för bokföring av renarnas kön vid slakt.

Sammantaget gör detta att Länsstyrelsen idag inte har bra och kvantitativa siffror på vilka skador lodjuren förorsakar inom varje sameby i länet. Inom ramen för toleransnivåarbetet har Sametinget i samverkan med bl.a. Naturvårdsverket och länsstyrelserna sjösatt en bättre och webbaserad funktion för dokumentation och beräkning av skadebilden. I Västerbotten har hittills två samebyar använt den nya funktionen för att beräkna rovdjursskadorna. Under de tre säsongerna 2015/2016 till 2017/2018 låg förlusterna i dessa samebyar på 16, 25 och 29 procent respektive 7, 30 och 47 procent av renhjorden. Här ingår förlusterna orsakade av samtliga rovdjur, inte bara lodjuren. Motsvarande siffror för säsong 2018/2019 finns bara för en sameby och förlusten låg där på 25 procent. Inga förlustsiffror har hittills rapporterats för säsongerna 2019/2020, 2020/2021 och 2021/2022 i länet.

Även utan redovisade förlustsiffror har regelbundna möten inom ramen för arbetet med förvaltningsverktyget mellan Länsstyrelsen och samebyarna fört med sig en omfattande kvalitativ kunskap om vilka problem lodjuren förorsakar, med avseende både på företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala effekter och på frågor rörande den upplevda legitimiteten av rovdjursförvaltningen. Detta för med sig att Länsstyrelsen kan mäta problembildens omfattning på ett relativt tillförlitligt sätt, även om skadebilden inte exakt kan beskrivas i termer av antal döda renar eller kronor och ören. En uppföljning av problembilden görs vid regelbundna möten mellan Länsstyrelsen och varje enskild sameby.

Förutom att åtgärda företagsekonomiska effekter av lodjurspredation är ett ytterligare syfte med licensjakten att minska den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som rovdjuren kan ha inom rennäringen. Utifrån ingående diskussioner i ämnet som har genomförts i Västerbottens Viltförvaltningsdelegation konstaterar Länsstyrelsen att licensjakten har en positiv socioekonomisk effekt också utanför rennäringen. Bland Västerbottens 25 beslutade indikatorer för rovdjurens socioekonomiska påverkan i länet är tre inriktade på att bibehålla och stärka licensjaktens betydelse inom rovdjursförvaltningen.

Skydds jakt inget alternativ

Skydds jakt är inget lämpligt alternativ till licens jakt. Vid skydds jakt ska problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt. Ofta involveras ett fåtal personer och det kan tillämpas metoder som vid vanlig jakt inte är tillåtna. De fällda djuren omhändertas ofta av myndigheterna när jakträttshavaren inte vill ta emot ett rovdjur som har fällts av någon annan på dess jaktmark. Rovdjuren får en karaktär av skadedjur och kostnaderna

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

för samebyn kan bli höga. Jakten får oftast bedrivas på annans jaktområde och med metoder som kan upplevas som osportsliga, vilket kan öka motsättningar mellan ortsbefolkning och samebyn. Såvida inte skyddsjakterna genomförs i stort antal så har dessa svårt att ha en populationsreglerande effekt.

Vid licensjakt har många personer möjlighet att jaga och det finns ett stort intresse för jakt efter rovdjur i Västerbottens län. Jakten bedrivs med traditionella metoder och har acceptans i stora delar av befolkningen. I viss mån finns det möjlighet att sälja jaktupplevelser till betalande gäster (som med all annan licensjakt). Skytten får behålla det fällda djuret (när det gäller björn) eller delar av det (när det gäller lo), vilka sedan kan säljas vidare. Sammanlagt gör detta att lodjuren betraktas som resurs, attityderna är mycket positiva gentemot arten och det finns en acceptans för artens förekomst och förvaltning bland länets befolkning²³.

Ingen annan lämplig lösning

Alternativa metoder till jakt diskuteras vid varje beslut om skydds- eller licensjakt efter rovdjur som tas av myndigheterna. Det finns sammanställningar²⁴ för detta och även genomförda tester²⁵ av olika metoder. I vissa lägen kan alternativa metoder till jakt vara en annan lämplig lösning, men detta gäller i de fall där problembilden är konkret och väl avgränsad i tid och rum. Där kan samling av renhjorden, utökad bevakning, utfodring, tillfällig stängsling, flytt av renar till alternativa betesmarker, flytt med lastbil istället för till fots med mera vara framgångsrika. De flesta metoderna är mycket kostsamma och det är vanligtvis svårt för samebyn att hitta finansiering för sådana åtgärder, vilket försvårar deras tillämpning.

När det gäller stora områden och långa tidsperioder är de flesta alternativa åtgärderna omöjliga att använda. Renarna rör sig i enlighet med sin natur i årstidsbundna vandringar över enorma områden. Väder och vind gör att denna dynamik ser lite olika ut från år till år. Den stora rumsliga skalan gör att byggnadstekniska lösningar får anses vara omöjliga att realisera på sameby- eller länsnivå, det går helt enkelt inte att bygga tillräckligt många

---

²³ Dressel m.fl. 2021. En attitydundersökning om djur och natur i Västerbotten. – Rapport 2021:10, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö.

²⁴ T.ex. Sametinget & Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennärigen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

²⁵ T.ex. Karlsson m.fl. 2012. Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder. – Rapport från Viltskadecenter 2012:6.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

anläggningar och dessutom sätta dem på rätt plats, eftersom de rätta platserna kan variera från år till år.

Den långa tidsskalan gör att arbetsintensiva metoder skulle medföra enorma kostnader. En alltför stor påverkan på renarnas naturliga beteende skulle innebära att rennäringen förlorar sin extensiva och hållbara karaktär och att renskötselns möjligheter minskar att vara en viktig traditionsbärare i samernas samhälle.

Länsstyrelsen och samebyar har i samverkan identifierat och avgränsat problemområden, där problembilden ofta kan hanteras på andra sätt än genom licensjakt. I länet som helhet är dock licensjakt den enda metoden som kan användas för att hålla lodjursstammen på en nivå som motsvarar målsättningarna för beståndet i länet, vilka i sin tur ska bidra till att uppnå de mål som riksdag och regering har satt upp rörande toleransnivå med mera. Utan licensjakt ökar lodjursstammen, vilket ökar behovet av skyddsjakt, med höga kostnader, minskad acceptans och en möjlig ökning av motsättningar mellan rennäringen och ortsbefolkningen som följd (se ovan).

Selektivitet

En del av länet har undantagits från jakten, eftersom lodjuret där är relativt fåtaliga och stammen behöver öka där igen. I de delarna av länet där jakt tillåts ges rennäringen möjlighet att inrikta jakten på de lodjur respektive de områden som är mest problematiska och där andra lämpliga lösningar inte går eller är mycket svåra att tillämpa. I Västra jaktområdet är syftet framför allt att minska stammens koncentration i de lodjurstätaste områdena. Licensjakten i det Östra området bedrivs framför allt i syfte att tillgodose den berörda samebyns behov av att freda vintergrupper från lodjursangrepp.

Jakten får bedrivas med skjutvapen och Länsstyrelsen rekommenderar att ungdjur fälls före föräldradjur, vilket medför en ökad selektivitet. Jakten får även bedrivas med fälla, vilket generellt ger möjligheten att frisläppa vissa djur efter fångst istället för att avliva dem. Jakten får dessutom endast bedrivas under viss tid. Länsstyrelsen menar att jakten därmed når den graden av selektivitet som är möjlig att åstadkomma inom licensjakten.

Strikt kontrollerade former

Beslutet innehåller såväl tidsmässiga som geografiska avgränsningar och beslutet har förenats med en rad villkor. Den som vill delta i licensjakt efter lodjur ska registrera sig i Naturvårdsverkets jägarregister. Jägarna ska hålla sig informerade om återstående tilldelning och anmäla fällda och påskjutna lodjur till Länsstyrelsen. Fällor behöver anmälas till Länsstyrelsen innan licensjakten startar. Jaktledaren har ett uttalat och omfattande ansvar vid

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

jakten. Länsstyrelsen besiktigar de fällda djuren och kan besöka skottplatser. Skinn och kranier märks med mikrochip. De fällda lodjurens flådda kroppar lämnas in till Statens veterinärmedicinska anstalt, där obduktion sker och åldersbestämning genomförs. Länsstyrelsen menar att dessa åtgärder säkerställer att jakten sker under strikt kontrollerade former.

Begränsad omfattning

EU-kommissionen har år 2002 uttalat sig om det antal lodjur som skulle kunna jagas i Lettland med stöd av artikel 16.1. e i Art- och habitatdirektivet under en jaktsäsong. Av en population om 600-650 individer före jakt ansåg kommissionen att ett uttag av 50 individer, motsvarande 7,7 – 8,3 % av populationen, utgör en tillräckligt begränsad mängd och därmed är i överensstämmelse med direktivet. Detta under förutsättning att staten har antagit en förvaltningsplan för arten som har beaktats inför jakten samt att jakten inte försvårar upprätthållandet av den gynnsamma bevarandestatusen för arten.

Licensjakt efter lodjur bedöms både i den nationella och i den regionala förvaltningsplanen för arten som lämplig åtgärd som är en effektiv och hållbar del av en aktiv lodjursförvaltning om den genomförs i begränsad omfattning.

Ett licensjaktsuttag av 4 djur ur en population som beräknas uppgå till cirka 113 individer (se nedan) motsvarar nästan 4 % av djuren. Därmed ligger uttaget något under den omfattning som EU-kommissionen tidigare har godkänt för Lettlands del.

Antalet lodjur som får fällas

Enligt en nyligen publicerad rapport²⁶ från Loforskningsprojektet är tillväxttakten i norra rovdjursförvaltningsområdet för närvarande låg och tillväxten uppgår bara till några enstaka procent. För Västerbottens del har den årliga tillväxten beräknats vara 4 %. I samma rapport beräknades antalet familjegrupper som konstateras vid 2023 års inventering ligga vid cirka 18 stycken (95 % KI: 11–29 grupper) i Västerbotten, givet jaktuttaget på 9 djur under 2022. Rapporten skrevs emellertid redan i september 2022 och det har dött tre ytterligare lodjur i Västerbotten under 2022. Modelleringsresultat borde därför vara något optimistiska. Enligt preliminära resultat från den pågående lodjursinventeringen uppgår antalet konstaterade familjegrupper

---

²⁶ Andren, H. 2022. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2024 vid olika beskattningsnivåer under 2023. – Rapport från SLU Viltskadecenter 2022–5.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

hittills till 17,5 och det förväntas tillkomma ytterligare någon grupp innan inventeringen avslutas. Lodjursprojektets prognoser verkar således trots allt uppskatta det aktuella antalet familjegrupper i Västerbotten relativt väl.

Det finns en viss osäkerhet när det gäller beräkningen av det aktuella antalet individer i lodjursstammen, när utgångspunkten är antalet konstaterade familjegrupper. För att fånga upp denna osäkerhet använder Länsstyrelsen medelvärdet av de tre senaste inventeringssäsongerna (2021–2023) för att beräkna antalet individer. Beräkningen resulterar i en population i länet som uppgår till 104–121 lodjur, med ett medelvärde på 113 djur.

Lämplig jakt med hänsyn till nuvarande lodjursstam

Enligt jaktförordningen ska jakten vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning. Lodjurspopulationen i Västerbotten hade under ett antal år legat på en relativt bra nivå inom förvaltningsintervallet, men nu har antalet familjegrupper minskat under några år. Utifrån årets preliminära inventeringsresultat ligger populationen nu nära nedre gränsen av förvaltningsintervallet. Förvaltningen måste nu undvika en vidare minskning av beståndet och hålla dödligheten på en relativt låg nivå.

Enligt beskattningsmodellen som Loforskningsprojektet har tagit fram skulle ett uttag av 10 djur i Västerbotten föra med sig att inventeringsresultatet för säsong 2023/2024 skulle ligga lägre än förvaltningsmålet, men att det med cirka 85 % sannolikhet skulle vara lika stort eller större än miniminivån.

Ett licensjaktsuttag av 4 djur ur en population som beräknas uppgå till cirka 113 individer motsvarar nästan 4 % av djuren. Varje år brukar dock något eller några ytterligare lodjur dö på grund av andra orsaker än licensjakt i länet. Utifrån beskattningsmodellens prediktioner bedömer Länsstyrelsen att ett totalt uttag av 10 lodjur under innevarande år är möjligt utan att äventyra artens gynnsamma bevarandestatus. Licensjaktstilldelningen lämnar således även utrymme för skyddsjakt efter några lodjur samt något djur som dödas i trafiken. Licensjakt, skyddsjakt och trafik tillsammans beräknas resultera i ett uttag av cirka 10 djur och därmed en dödlighet motsvarande cirka 9 %.

Gynnsam bevarandestatus

Enligt Naturvårdsverket är referensvärdet för populationsstorleken hos lodjur 870 individer i Sverige och livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet, samtidigt som framtidsutsikterna är bra och bevarandestatusen är gynnsam.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Inventeringssäsong 2021/2022 dokumenterades 246,5 familjegrupper av lodjur i Sverige, vilka motsvarar en population på ungefär 1441 djur²⁷.

Enligt samma rapport konstaterades 86,5 familjegrupper av lodjur i norra rovdjursförvaltningsområdet säsong 2021/2022. Enligt länsstyrelsernas preliminära resultat från pågående inventeringssäsong (2022/2023) har hittills cirka 72 familjegrupper konstaterats i norra området, motsvarande cirka 442 djur. Ett antal ytterligare familjegrupper förväntas konstateras innan inventeringarna avslutas den 28 februari 2023. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för norra rovdjursförvaltningsområdet är 58 föryngringar, dvs. familjegrupper, per år. Norrbotten har annonserat att man inte kommer att ta något beslut om licensjakt efter lodjur i år. Västernorrland har beslutat om licensjakt på 12 lodjur. Jämtland har inte tagit något beslut ännu.

I en dom rörande skyddsjakt²⁸ påpekar Förvaltningsrätten i Luleå med hänvisning till en dom från Kammarrätten i Sundsvall²⁹ vikten av att en myndighet redovisar sina överväganden om vilka följder en jakt på rovdjur skulle få för lokal gynnsam bevarandestatus hos arten. I ett avgörande³⁰ från EU-domstolen angående stamvårdande jakt uttalade domstolen att det som huvudregel är nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet. Detta är nödvändigt eftersom bevarandestatusen hos ett bestånd på nationell nivå påverkas av de sammanlagda konsekvenserna av de olika undantag som påverkar de lokala områdena.

Västerbottens län har en fast och reproducerande stam av lodjur. Arten förekommer i så gott som hela länet, men tätheterna är olika i olika delar av Västerbotten. I de övre fjällregionerna och i länets nordöstra del är lodjuren relativt få. De högsta tätheterna brukar finnas i länets centrala delar, med en tyngdpunkt mot länets södra gräns, även om det under innevarande inventeringssäsong inte har konstaterats några föryngringar i centrala Västerbotten.

Sedan 1996 genomförs det heltäckande och strukturerade årliga inventeringar av lodjursstammen i länet. Den långa tidsserien visar att stammen har fluktuerat kraftigt upp och ner under denna period. Under

---

²⁷ Odden, J. & Frank, J. 2022. Inventering av lodjur 2022. Beståndsstaus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2022.

²⁸ Dom i mål 2205-20 av den 28 oktober 2020

²⁹ Dom i mål 1614-20 och 1671-20 av den 5 oktober 2020

³⁰ EU-domstolens avgörande C-674/17 (Tapiola)

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

senare tid har fluktuationerna dock avtagit och under en period har det konstaterats mellan 20 och 30 familjegrupper vid de årliga inventeringarna. På senare år har stammen dock minskat, men årets preliminära resultat indikerar att minskningstakten nu har avtagit.

Lodjursstammens storlek regleras med hjälp av framför allt licensjakt för att skadebilden speciellt inom rennäringen inte ska bli för omfattande. Minimnivån för stammen är 13 föryngringar per år i Västerbotten. Förvaltningsmålet är 23 föryngringar, motsvarande cirka 140 djur. Stammen får dock fluktuera inom förvaltningsintervallet mellan 14 och 32 föryngringar, motsvarande cirka 86–197 individer. Förvaltningsintervallet och förvaltningsmålet är, med hjälp av rigorösa underlag från forskningen och Länsstyrelsens egna inventeringar, satta på så sätt att de naturliga fluktuationerna i det lokala lodjursbeståndet inte ska leda till att beståndet sjunker under minimnivån³¹.

Minimnivå, förvaltningsmål och förvaltningsintervall i länen i norra rovdjursförvaltningsområdet är framtagna i ett nära samarbete mellan länsstyrelserna. Ett av syftena med samarbetet var att garantera att tillräcklig hänsyn tas till internationella och nationella krav rörande rovdjursstammarnas storlek och utbredning såväl som till länens olika förutsättningar för arterna.

Lodjursforskningen levererar årligen en rapport där lodjurspopulationens dynamik undersöks och modelleras och där jaktens effekter på lodjursstammen prognosticeras. Utifrån dessa prognoser och Länsstyrelsens egen erfarenhet av 28 års inventering och förvaltning av lodjur beräknas ett lämpligt uttag ur stammen under ett givet år för att förvaltningsmålet ska nås. Uttagets omfattning tar hänsyn till både licensjakt, skydds jakt och eventuella individer som dör i trafiken. Således påverkar licensjakt, skydds jakt och övrig dödlighet varandra, men skydds jakt har prioritet eftersom den hanterar akuta problem som behöver åtgärdas snabbt. Uttaget som sker genom skydds jakt utjämnas genom en motsvarande minskning av licensjaktskvoten.

Licensjakten efter lodjur 2023 innebär en minskning av dödligheten i lodjursstammen jämfört med de senaste åren, där den låg på cirka 12 %. Licensjaktskvoten på 4 djur motsvarar nästan 4 % av beståndet i länet. Det för 2023 planerade uttaget syftar till att bromsa minskningen av lodjursstammen, för att framöver föra stammen mot förvaltningsmålet i Västerbotten igen. Förvaltningsmålet är satt så att lodjurens negativa

---

³¹ Schneider, M. 2021. Förvaltningsmål och förvaltningsintervall för stora rovdjur - en introduktion. Version 3 – PM, Länsstyrelsen Västerbotten.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

påverkan på rennärningen minimeras samtidigt som en gynnsam status för lodjuren bibehålls både på nationell, regional och lokal nivå.

Områdesindelning

Områdesindelning under jakten ska följa lodjursstammens utbredning i länet och göra det möjligt att styra jakten till de områden där problembilden kring lodjuren förväntas vara svårast, främst med avseende på rennärningen.

Områdesindelning kan också omvänt användas för att minska jakttrycket i områden där målet för lodjursstammen är en ökning.

För länet som helhet ska lodjursstammen framöver öka igen upp till förvaltningsmålet. I olika delar av länet borde populationen dock minska respektive öka, för att en jämnare spridning av djuren ska kunna nås. Länsstyrelsen menar att en indelning av länet i tre zoner, där jakt får bedrivas i två och med relativt låg intensitet, är ändamålsenlig vid årets licensjakt.

Det Västra jaktområdet består av en del av Vilhelmina kommun samt Dorotea och Åsele kommuner. Här är syftet framför allt att minska stammens koncentration i de lodjurstätaste områdena. Licensjakten i det Östra jaktområdet, där delar av kommunerna Vindeln, Vännäs och Umeå ingår, bedrivs framför allt i syfte att tillgodose en samebys behov av att freda vintergrupper från lodjursangrepp. I övriga delar av länet bedrivs ingen licensjakt efter lodjur denna säsong, i syfte att låta stammen öka där igen.

Hundanvändning

Tidigare år hade det utvecklats jaktmetoder där det använts ett flertal drivande hundar vid jakt, framför allt på björn men även på lodjur. Användandet av ”koppel” där ett flertal hundar släpps för att på plats ställa eller driva fram djuret skiljer sig starkt från den i Sverige traditionella hundjakten med en eller maximalt två hundar. En jakt med få hundar, vilket sätts som villkor i detta beslut, är att föredra ur ett etiskt perspektiv. Enligt 27 § jaktlagen ska jakt bedrivas på så sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Fångstredskap

Länsstyrelsen tillåter användning av fällor under licensjakten, eftersom det finns en viss efterfrågan för denna jaktform, som under senare år också har tillåtits i andra delar av norra rovdjursförvaltningsområdet. Länsstyrelsen beslutar om villkor som är något striktare än Naturvårdsverkets när det gäller anmälan av fällplacering och antalet vittjningar per dygn.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Länsstyrelsen bedömer att en exakt platsangivelse är nödvändig för att underlätta tillsyn av fällor och besiktning av fällfångade lodjur och för att följa upp rapporter från allmänheten om förekomst av illegala fällor. Fällorna bör vittjas minst två gånger per dygn, för att förkorta vistelsetiden i fällan för djur som har fångats. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett samband mellan vistelsetiden och risken för att det fångade djuret ådrar sig skador. Skador på fällfångade lodjur har diskuterats som ett djuretiskt problem.

Det finns ett omfattande regelverk när det gäller utfodring av vilda djur. Detta regelverk behöver beaktas när lodjur ska lockas till en fälla med hjälp av djurdelar eller lockmedel/doftämnen. Vid användning av automatiska kameror i samband med fällfångst behöver tillämpliga bestämmelser i dataskyddsförordningen kring fotografering av människor beaktas.

Inkomna synpunkter

Synpunkter har kommit från representanter för rennäringen i samband med konsultationer som genomfördes inför licensjakten. Synpunkterna sammanfattas i bilaga 3.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Den av Länsstyrelsen beslutade licensjakten efter lodjur håller sig inom ramarna för Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur och Naturvårdsverkets delegeringsbeslut, följer intentionerna i den regionala förvaltningen av arten och tar även hänsyn till de nationella målen för lodjursstammen.

Som tidigare år baserar Länsstyrelsen även i år sitt ställningstagande delvis på preliminära resultat från årets pågående inventering av lodjursförekomst i länet. Detta gör att jakten bättre kan anpassas till aktuella förhållanden och att den därmed bör vara ett effektivare verktyg för förvaltningen av lodjursstammen.

Länsstyrelsen har i detalj redogjort för syftena med licensjakten och bedömer att dessa syften är acceptabla utifrån gällande regelverk. Länsstyrelsen menar att licensjakten är ändamålsenlig och att dess förväntade effekter är proportionerliga till de syften med jakten som har presenterats. Licensjakten förväntas föra lodjursstammen åter mot förvaltningsmålet och bidra till att övriga målsättningar för arten i länet nås. Detta i sin tur för med sig minskade företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala problem inom rennäringen och bidrar till att den höga acceptansen för lodjur och för rovdjursförvaltningen i länet bibehålls. Licensjaktbeslutet är i högsta grad kunskapsbaserat och bygger i allt väsentligt på rigorös och kvalitetssäkrad information.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Länsstyrelsen kan inte se någon annan lämplig lösning, givet de stora rumsliga och tidsmässiga skalorna som en långsiktig och adaptiv lodjursförvaltning på populationsnivå behöver hantera. Jaktens omfattning är lämplig med hänsyn till stammens storlek och utbredning. Jakten är selektiv och den sker i begränsad omfattning under strängt kontrollerade former.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att förutsättningarna för licensjakt enligt gällande regelverk är uppfyllda och att licensjaktbeslutet inte försvårar upprätthållandet av lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus, varken i länet, i norra rovdjursförvaltningsområdet eller i landet som helhet. Länsstyrelsen bedömer vidare att denna jakt bidrar till att hålla lodjursstammen inom ramarna för länets beslutade förvaltningsintervall, samtidigt som den bidrar till att minska lodjurens effekter på rennäringen.

Detta beslut har fattats av biträdande enhetschef Ulf Bergelin med rovdjursansvarige Michael Schneider som föredragande. Vid den slutliga handläggningen har naturvårdsdirektör Björn Jonsson, rovdjurshandläggare Ellinor Sahlén och tillsynsamordnare Jonas Gustafsson medverkat.

Ulf Bergelin
Biträdande enhetschef

Michael Schneider
Rovdjursansvarig

Bilagor:

- Bilaga 1. Hur man överklagar
- Bilaga 2. Karta över jaktområden
- Bilaga 3. Sammanfattning av konsultationer
- Bilaga 4. Lathund för lodjursskyttar

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Kopia via e-post till:

Naturvårdsverket
Ledamöterna i Västerbottens viltförvaltningsdelegation
Polismyndigheten region Nord
Samtliga kommuner i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Loforskningsprojektet
Statens Veterinärmedicinska Anstalt
Statsförvalteren i Nordland

Metadata om beslutet rapporteras till en av Naturvårdsverket erhållen
SharePoint-yta

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Bilaga 1 - Hur man överklagar till Förvaltningsrätten

Om du är missnöjd med Länsstyrelsens beslut kan du överklaga det hos Förvaltningsrätten, men överklagandet ska lämnas eller skickas till Länsstyrelsen. Överklagandet ska vara skriftligt.

Ange följande

Grundkrav

- Skriv vilket beslut som överklagandet gäller. Det gör du enklast genom att ange beslutsdatum och ärendebeteckning (t.ex. 620-1234-2013).
- Redogör för om du tycker att Länsstyrelsens beslut är fel i sin helhet eller i vissa delar. Motivera ditt ställningstagande och skriv tydligt hur du anser att beslutet bör ändras.
- Ange vilka bevis du skulle vilja att domstolen tittar på och vad de olika bevisen ska styrka för något. Exempelvis kanske du åberopar ett intyg från en granne som styrker att din brygga legat på samma plats sedan 1950-talet. Skriftliga bevis bör du lämna in samtidigt som överklagandet.
- Om du väljer att anlita ombud bör en skriftlig fullmakt skickas med.

Kontaktuppgifter

Ange ditt namn, personnummer eller organisationsnummer, adress, adress till arbetsplats, e-postadress, telefonnummer till bostad och arbetsplats samt mobilnummer. Om du har ett hemligt telefonabonnemang behöver du bara uppge ditt nummer om domstolen frågar efter det.

Om du har ett ombud ska du också ange ombudets namn, postadress, e-postadress, mobiltelefonnummer och telefonnummer till arbetsplatsen.

Om du har en enskild motpart ska du, i möjligaste mån, lämna samma kontaktuppgifter för denna motpart som för dig själv.

Skicka överklagandet

Du kan skicka överklagandet via e-post eller brev.

E-post   vasterbotten@lansstyrelsen.se

Brev   Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå

Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet **senast den 28 mars 2023**, annars kan överklagandet inte tas upp. Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Bilaga 2 - Karta över jaktområden

Västra jaktområdet

Västra jaktområdet utgörs av Åsele och Dorotea kommuner samt södra delen av Vilhelmina kommun. Delen i Vilhelmina kommun avgränsas i norr av väg 360 mellan kommungränsen och Vilhelmina, sedan väg E45 norrut till Sågviken, därefter väg 1067 via Stalon och Saxnäs fram till Fiskonbäcken, sedan uppströms Fiskonbäcken via Övre Fiskonsjön till berget Saagke och kommungränsen.

Östra jaktområdet

Östra jaktområdet utgörs av delar av kommunerna Vindelns, Vännäs och Umeå och avgränsas enligt kartan nedan.

Området begränsas i söder och i väst av väg E12 mellan Umeå och Norrfors. I norr avgränsas området av väg 673 från Norrfors till Kussjön, sedan småvägarna från Kussjöns södra spets via Inre Kulfors och förbi Lövliden, Gransjöberget och Brattåkersberget till Goddagabäcken, därefter längs med bäcken till Vindelälven och Hjuken på andra sidan älven. Från Hjuken följer norra gränsen väg 711 till Hällnäs och sedan väg 714 till Lillsandsjö, sedan småvägarna via Långudden och Gamla Sandtorp till Storsandsjö och väg 715, därefter väg 715 söderut till väg 620, och sedan väg 620 österut till Botsmark. Östra gränsen utgörs av väg 364 och väg 635 från Botsmark till Flurkmark, sedan väg 692 från Flurkmark till Hissjö och väg 631 från Hissjö till Umedalen och väg E12.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Bilaga 3 - Sammanfattning av konsultationerna

I enlighet med Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, som trädde i kraft den 1 mars 2022, har Länsstyrelsen skickat en konsultationsförfrågan i ärendet till Sametinget, samebyar som har sommarbetesmarker i Västerbotten och Svenska Samernas Riksförbund.

Vilhelmina södra sameby, Vilhelmina norra sameby, Rans sameby, Malå sameby och Svenska Samernas Riksförbund (SSR) önskade konsultation medan övriga tillfrågade avstod. Nedan följer en sammanfattning av de synpunkter som framkommit under konsultationerna samt Länsstyrelsens bemötande av synpunkterna.

Inför konsultationerna hade Länsstyrelsen meddelat att årets licensjakt sannolikt i stora delar kommer att likna fjolårets beslut och att punkterna som främst behöver diskuteras är tilldelningens storlek, indelningen av länet i jaktzoner och användningen av motorfordon vid jakten.

Konsultationens genomförande

Konsultationerna genomfördes på olika sätt: som fysiskt möte (Vilhelmina norra sameby), digitalt möte (SSR), telefonsamtal (Vilhelmina södra sameby, Malå sameby) och genom skriftlig redogörelse (Rans sameby). På en direkt fråga om det är bättre att ha ett gemensamt möte mellan Länsstyrelsen och samtliga samebyar som har önskat konsultation, eller ett separat möte för varje sameby, svarade Vilhelmina södra sameby att ett gemensamt möte är av fördel, eftersom samebyarna då kan ta hänsyn till varandras behov och åsikter.

Tilldelningens storlek

Samtliga samebyar och SSR menade att tilldelningen behöver vara relativt omfattande om jakten ska göra skillnad för rennäringsen. Fjolårets tilldelning (fem lodjur) var för liten. En generell inställning var att man borde kunna ha en lodjursstam i länet som ligger nära miniminivån, med tanke på det höga totala rovdjurstrycket som finns i samebyarna.

Endast Vilhelmina norra sameby och Rans sameby gav förslag på tilldelningens storlek (9 plus 2 lodjur i två jaktområden respektive 7 lodjur i ett jaktområde och några till i andra jaktområden).

Indelning av länet i jaktzoner

Samtliga parter angav att en indelning av länet i jaktzoner är positiv och att uttaget borde styras till de områden där lodjuren är mest problematiska för rennäringsen. Samebyarna identifierade områden i respektive by där jakt borde bedrivas och SSR menade att det just är samebyarna som borde yttra sig om detta.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Användning av motorfordon

Samtliga samebyar och SSR menade att jägarna borde få möjlighet att använda skoter vid lodjursjakten. Man menade att Länsstyrelsen borde ompröva sin nuvarande policy som förespråkar jakt utan motorfordon, eftersom denna jaktform inte är tillräckligt effektiv. Målsättningen med jakten är att minska skadorna på rennäringen i områden där det är glest mellan vägar och jakten blir ineffektiv utan skoter.

Är skyddsjakt eller licensjakt att föredra?

SSR menade att skyddsjakt är ett bra verktyg, men besvärligt att använda med en lång rad villkor som ska uppfyllas. Licensjakten är ett viktigt och populationsreglerande verktyg, som inte borde ersättas av förebyggande skyddsjakter. Korrelationen mellan licensjakt och skyddsjakt är komplicerad och länsstyrelserna borde lägga mindre vikt på eventuella behov av framtida skyddsjakter när licensjaktskvoten sätts. Bättre att ha en mer omfattande licensjakt så att ett behov av skyddsjakt inte uppstår. Malå sameby föredrar att lodjuren fälls genom licensjakt, skyddsjakter är krångligare och dyra att genomföra. Rans sameby upplever dock att det är svårt att entusiasmera jägare att gå ut och jaga lodjur när det väl är licensjakt.

Övriga inspel

Vilhelmina södra sameby menade att licensjakten borde genomföras redan på förvintern, kanske under perioden 15 november till 15 december. Här skulle ett bakspårningskrav behöva gälla, så att inga honor med ungar fälls, vilket förutsätter att det finns ett snötäcke när jakten genomförs. Fördelen med en sådan tidig jakt skulle vara att man minskar lodjursstammen i vinterbetesområdena innan renarna kommer dit, så att förlusterna blir lägre än om lodjuren finns i området hela vintern, för att sedan fällas på vårkanten. Effekten skulle vara den samma för lodjursstammen, men skadorna för rennäringen skulle bli mycket lägre.

Vilhelmina norra sameby önskade att det i licensjaktsbeslutet anges att jaktledaren skall kontakta berörd sameby när jakt ska bedrivas i områden med renskötsel. Under perioden för lodjursjakten håller samebyarna på att flytta från vinterlanden. Jägarna får inte störa pågående flyttningar. SSR menade att Länsstyrelsen bör informera om detta och anmoda jägarna att kontakta berörd sameby innan man ska ut och jaga.

Rans sameby föreslår ett nytt system för jaktmarkernas utformning under licensjakten för att motverka allt för lokalt centrerade avskjutningar i framtiden. Länsstyrelsen borde dela upp länet i några större jaktområden neder om lappmarksgränsen för att möjliggöra en bättre utbredning av jakten och en bättre spridning av avskjutningen.

Datum
2023-02-21

Diarienummer
218-760-2023

Om samsyn

Samtliga konsultationer fördes i god anda. Utgående från 2022 års licensjaksbeslut och givet att årets licensjaksbeslut i stora delar liknar fjolårets, konstateras att samebyarna samt SSR och Länsstyrelsen inte har samsyn när det gäller användning av motorfordon och tilldelningens storlek. Det råder dock viss samsyn när det gäller identifikation av de områden som är mest problematiska och där jakten bör bedrivas.

Länsstyrelsen är medveten om att lodjur kan förorsaka omfattande skador för rennäringen, men myndigheten har även ett ansvar att se till att lodjursstammen har gynnsam bevarandestatus. Därför kan antalet lodjur inte sänkas så långt som rennäringen önskar. Länsstyrelsens preliminära beräkningar inför jakten hade resulterat i en möjlig tilldelning av endast några få lodjur.

Jaktlagen förbjuder användning av motorfordon vid jakt, men vid lodjursjakten har användning av skoter varit tillåten under ett antal år. Sedan 2020 ges ingen dispens för lodjursjakten längre i Västerbotten och det har visats att även en jakt utan motorfordon kan vara effektiv, om väder- och spårförhållandena är gynnsamma.

Datum
2023-02-21Diarienummer
218-760-2023

Bilaga 4 – Lathund för lodjursskyttar

Lathund för lodjursskyttar 2023
Västerbottens län**Kontrollera före jakten:**

Jaktledare	Vem är jaktledare?
Jakttid	1 mars - maximalt 15 april Fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång.
Tilldelning	Ta reda på hur många lodjur som återstår Tel.: 010 – 225 41 15
Hundar	Högst två hundar.
Fällor	Ska anmälas, senast 28 februari. Endast fem fälltyper är godkända.
Motorfordon	Inte tillåtna
Eftersökshund	Var och hur snabbt kan den vara på plats?
Ev. fällavgift	Fastställs av jakträttsupplåtaren.

Efter skott: Markera skottplatsen i terrängen.

Anmälan	Till Länsstyrelsen snarast (inom en timme) och innan djuret flyttas – skytt, jaktledare, plats, var och när lodjuret föll, kön och ålder samt jaktsätt. Påskjuten lo anmäls snarast. Tel.: 010 – 225 41 15
Påskjutning	Skytten tillsammans med jaktledaren ansvarar för platsundersökning samt för eventuellt eftersök
Prover	Flådd kropp inkl. huvud skickas till SVA; hudprov tas; ombesörjs av besiktningsman
Blanketter	Fyll i blanketter för <i>registrering och besiktning av fällda lodjur</i> . Vid påskjutning använd <i>Påskjutet rovdjur – platsundersökning och eftersök</i> .
Besiktning	Lodjuret ska besiktigas utan dröjsmål.
Försäljning	Intyg från Jordbruksverket krävs
Märkning	Av skinn omgående vid besiktning Av kranium när det har återfåtts från SVA.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.